

De Engelsche landing te Zeebrugge.

de begroting in, die de reusachtige som van 74 milliard 305 miljoen bedraagt.

Van 23 Maart tot 23 April, tijdens 20 beschietingen met granaten van 210, telde men in Parijs en omgeving 118 dooden en 236 gewonden.

N° 89.

In Oostenrijk, vooral in Bohemen, hebben onlusten plaats. De ellende is er scherp. Te Praag vechten Tsjecken en Hongaren. Hongaarsche soldaten schieten er op de menigte. De vrijheid van vereeniging wordt er geschorst.

DE GROOTE OORLOG.

Te Boeda-Pest betoogen 100.000 arbeiders voor het algemeen stemrecht.

Ook te Weenen is het roerig.

Te Krakau plundert men de winkels der Joden.

Ziedaar eenige algemeene feiten uit de roerige maand.

* * *

Een andere kwestie, die veel opzien wekte, was de plots ontstane wrijving tusschen Duitschland en Nederland.

De Duitschers voerden reeds lang door Nederland zand en grint naar België, bewarend, dat di niet voor oorlogsdoeleinden werd gebruikt, doch slechts tot herstel der wegen. Een Nederlandsch afvaardiging mocht zulks kontroleeren. Plot stelde Duitschland andere eischen; waarover de Nederlandsche regeering officieel het volgend meldde:

«De Duitsche regeering verlangde van de Nederlandsche eenige maatregelen, welke in hun oorspronkelijken vorm slechts ten deele voor inwilliging vatbaar waren.

Die maatregelen waren de volgende:

1°. Hervatting van den sedert 15 November 1917 gestaakten doorvoer van Duitschland naar België langs de Nederlandsche waterwegen van zand, grint en steenslag, zonder handhaving door de Nederlandsche regeering van de harerzijds gestelde voorwaarde, dat vooraf door een commissie van deskundigen een onderzoek in België zou worden ingesteld, naar het gebruik, dat van het vroeger doorgevoerde materiaal was gemaakt. Tegen zoodanigen doorvoer in onbepaalde hoeveelheden zonder controle, verzette de Nederlandsche regeering zich aanstonds, aangezien zulks strijdig zou wezen met hare welbekende opvatting der neutraliteitsplichten. De Duitsche regeering gaf daarop zelve een maximumcijfer voor de toe te stane hoeveelheden aan, n.l. 1.600.000 ton per jaar.

Daarmede verviel voor de Nederlandsche regeering het principieel bezwaar, dat zij geopperd had. Immers het genoemd cijfer bleef beneden het maximum, dat zij in hare aan de Staten-Generaal bekende briefwisseling met de beide betrokken regeeringen had vastgesteld, als haars inziens benodigd voor gewoon onderhoud en herstel der Belgische wegen. Zij kon daarom ook zonder overwegend bezwaar laten vervallen, de door haar in laatste instantie gestelde voorwaarde, dat een commissie van controle in België moest worden toegelaten, eer de doorvoer hervat kon worden, eene voorwaarde welke de Duitsche regeering thans onaanneembaar had verklaard.

De Nederlandsche regeering heeft deze schikking te gereeder kunnen aanvaarden, omdat op haar verzoek de Duitsche regeering zich bereid heeft verklaard, het niet gebruik voor militaire werken der door te voeren materialen in de te wisselen nota's uitdrukkelijk vast te leggen.

2°. Onbelemmerde uitvoer van grint uit Nederland naar België tot een maximum van 250.000 ton per maand. Ten gevolge van het sinds korten tijd hier te lande bestaand vervoerverbod was n.l. de overigens vrije uitvoer van zand en grint zeer

bemoeijlikt. Tegen inwilliging van dit verlangen betreffende een produkt van den Nederlandschen bodem, dat aan geen uitvoerverbod onderworpen is, had de Nederlandsche regeering evenmin op eenigen principieelen grond aanleiding zich te verzetten.

3°. Herstel van het bij den aanvang van den oorlog door de Duitsche regeering zelve gestaakt goederenverkeer per spoorweg tusschen België en Duitschland over Roermond. Tegen dat herstel kon van Nederlandsche zijde geen bezwaar gemaakt worden, omdat Nederland krachtens het verdrag met Duitschland van 13 November 1874 (Stbl. no. 18 van 1875) verplicht is, het bedoelde spoorwegverkeer mogelijk te maken.

De Duitsche regeering verlangde vrijen doorvoer van alle goederen, ook langs den spoorweg, op drie uitzonderingen na, te weten: vliegtuigen, wapenen en munitie. Van troepenvervoer was geen sprake.

De Nederlandsche regeering mocht echter op grond van het volkenrechtelijk beginsel, uitdrukkelijk neergelegd in artikel 2 harer neutraliteitsproklamatie geen doorvoer van legerproviand toelaten. Zij gaf derhalve aan de Duitsche regeering te kennen, dat die vierde uitzondering een beslist vereischte was voor de toelaatbaarheid van den verlangden doorvoer. De Duitsche regeering heeft thans verklaard, met de aldus gestelde besprekingen van den doorvoer akkoord te gaan. Ook heeft zij te kennen gegeven, zich te vereenigen met de door de Nederlandsche regeering gewenschte omschrijving van het begrip wapenen, als omvattende alle voorwerpen van wapening en uitrusting.

4°. Vereenvoudiging en bespoediging der maatregelen door de Nederlandsche regeering genomen tot wering van den frauduleuzen uitvoer aan boord van de door- en uitvarende Rijnschepen en die naar het oordeel der Duitsche regeering de vrije vaart, door het Rijnvaartverdrag gewaarborgd, aanmerkelijk belemmerden.

De Nederlandsche regeering, zelve van die wenschelijkheid overtuigd, heeft op zich genomen het uiterste te doen om de gewraakte belemmeringen uit den weg te ruimen, door verzegeeling bij de inlading in Duitschland onder toezicht van een Nederlandsch ambtenaar, door bewaking aan boord en door snelle uitklaring, dit alles zonder in het minst afstand te doen van haar kontraktueel recht van controle. Zij is te dier zake nog in gedachtenwisseling met de regeering te Berlijn.

Ten slotte is de Duitsche regeering op aandringen dezerzijds teruggekomen van hare aanvankelijke bezwaren tegen de voorschriften door de Nederlandsche regeering aan hare konsulaire ambtenaren in België verstrekt, krachtens welke voor uit dat land in of door te voeren goederen de verklaring, dat deze niet zijn militaire voorraden oorlogsbuit of gerekwireerde goederen, niet mag worden afgegeven ten aanzien van goederen, die zijn onderworpen aan een regime, gelijkstaande met rekwisitie. De Duitsche regeering erkende n.l., dat deze voorschriften tot geen klachten aanleiding gaven. »

Generaal C. J. Snijders, opperbevelhebber van het Nederlandsch leger.

In Nederland had men tijdens die onderhandelingen 't gevoel, dat oorlog dreigde. De militaire verloven werden ingetrokken, troepenverplaatsingen geschieden, schepen werden gevechtsklaar gemaakt.

Zoo meldde men van de Belgische grens:

«Was verleden week gansch Noord-Vlaanderen bijna zonder Deutsche troepen, thans is de toestand veranderd. Zaterdag werden uit Gent veel afdeelingen naar de streek tusschen Gent en Selzaete gedirigeerd en onder meer te Bouchaute, Ertvelde, langs het kanaal van Terneuzen, enz. ingekwartierd. Aan de haven Port-Arthur werden tegelijk een vijftigtal gerekwireerde sleepbooten en andere vaartuigen met marine bemand.

De soldaten langs de grens dragen veelal den helm van 't front. Natuurlijk brengen de grensbewoners deze concentratie in verband met de bekende moeilijkheden tusschen Duitschland en Nederland.

Onder de Duitschers bij de Zeeuwsch-Vlaamsche grens was groote onrust. De soldaten wisten, dat er moeilijkheden gerezen waren tusschen Nederland en Duitschland en uren stonden ze op hun hooge observatieposten achter den draad of in een boom. Er was zulk een ongewone

drukte op Hollandsch gebied, daar aan de Braakman. Sommigen beweerden reeds, dat er voor den inham — de zee, noemden ze dien — Engelschen kwamen.

En wat wekte die belangstelling. Een eenvoudig vredeswerk. De polderjongens zijn op de schorren van de Braakman aan 't indijken.

Er kwam zelfs een militaire auto van 't vierde leger naar de grens en vier officieren stapten er uit. Starend naar Holland, bekeken ze druk hun kaarten en klommen dan ook op den observatiepost.»

In België zelfs liep het nieuws, dat Holland in oorlog was, en het wekte natuurlijk onrust, daar langs Nederland het voedsel ingevoerd moest worden... En de ellende werd steeds nijpender.

Nederland was nog de eenige invoerhaven voor levensmiddelen. En als men die ook ging sluiten...

Het nieuws van oorlog werkte ook zenuwachtig op de Deutsche deserteurs, die in Holland geïnterneerd waren. Zoo meldten de bladen in die dagen:

«Gistermiddag omstreeks 2 uur drongen in het Deutsche interneringskamp te Wapenveld de eerste geruchten door, in zake de tusschen Duitschland en Nederland gerezen moeilijkheden.

Al spoedig ging als een loopend vuurtje het praatje, dat Duitschland aan Nederland een ultimatum had gesteld.

Deze tijding bracht een panischen schrik in het kamp teweeg en al spoedig had de grootste helft der kampbewoners het kamp verlaten om zich naar Duitschland te begeven. De stroom was door de kampeiding niet te keer.

In den loop van den middag werden de ambtenaren der **veeren** met de vlucht in kennis gesteld, en hun **verboden** de geïnterneerden over den IJssel te zetten. Velen hadden den overkant echter reeds bereikt.

Onmiddellijk werden in de richting van de grens en naar de omliggende plaatsen aanhoudingstelegrammen verzonden, terwijl marechausées er op uitgezonden werden om de gevluchten te achterhalen. Tegen den avond keerden er weer honderden, bij groepen van twintig en vijftig, door marechausées begeleid, naar het kamp terug.

Er waren er onder de vluchtelingen, die reeds Almelo en Hengelo gepasseerd waren.»

De Nederlandsche pers verborg den ernst van den toestand niet, al was de pers verdeeld. Sommige bladen waren blijkbaar onder den invloed van de Deutsche overwinningen. Anderen daarentegen sloegen een fieren toon aan. Zoo schreef «De Telegraaf» een artikel «Als het zijn moest»:

«In deze dagen van spanning gaan de gedachten onwillekeurig terug naar dien anderen tijd vol bange verwachtingen, naar den zomer van 1914.

Op den avond van 2 Augustus bevatte het dagblad «Le Soir» van Brussel — bij de nadering der Deutsche legers was de stad vol van sombere voorgevoelens — een geruststellende boodschap van den Duitschen gezant. De men-

W. A. F. baron Gevers, Nederlandsch gezant te Berlijn.

schen trokken de kranten uit de handen van de verkoopers en een zucht van verlichting ging op, toen men las wat de heer von Below Saleske te zeggen had. Zijn mededeeling eindigde met deze woorden :

« De Duitsche troepen zullen niet over België's grondgebied trekken. Wij staan aan den vooravond van ernstige gebeurtenissen. Misschien zult gij het huis van uwen buurman in brand zien staan, maar het uwe zal door de vlammen worden gespaard. »

Op denzelfden avond, twee uren later, om zeven uur, overhandigde dezelfde gezant het ultimatum van zijn regeering, waarin deze Frankrijk beschuldigt, zijn legers door België te willen laten trekken en, om dien aanval te voorkomen, vrijen doortocht voor de Duitsche troepen eischt.

Wij weten thans, dat die beschuldiging tegen Frankrijk leugenachtig was.

Koning Albert en zijn ministers bleven dien

avond en nacht bijeen en den volgenden morgen om zeven uur overhandigde het groote « kleine België » zijn trotsch antwoord aan den immoreelen Goliath. »

Het Nederlandsch blad vat dit antwoord samen en herinnert aan de fiere toespraak van Koning Albert tijdens de zitting der Kamers op 4 Augustus.

Dan vervolgt het artikel :

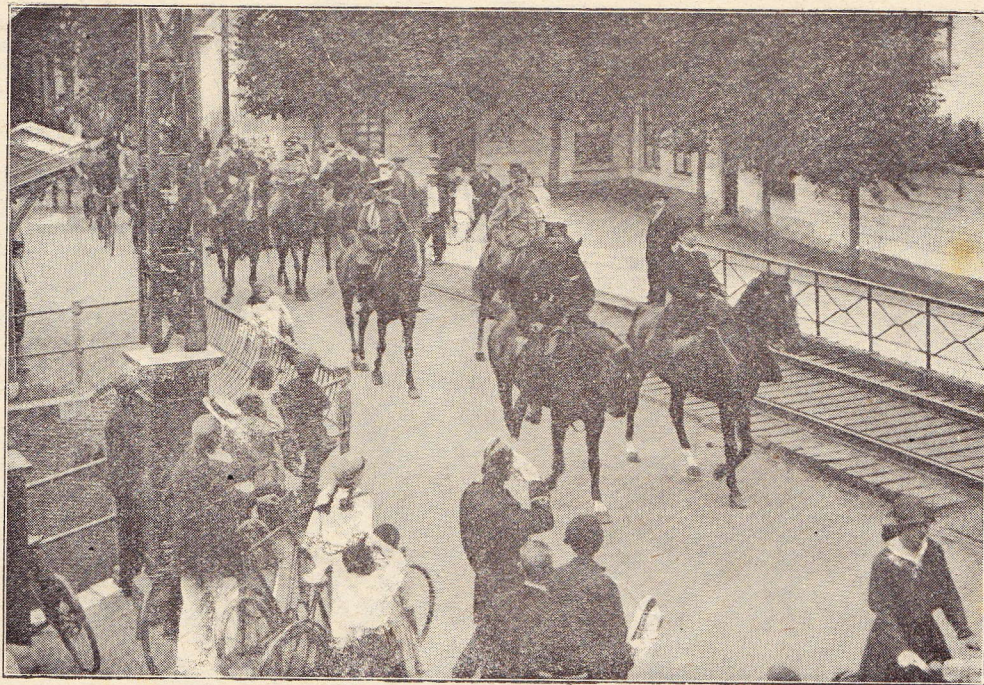
« België ging in zijn Gethsemané.

België was gansch onvoorbereid ; en hoe heeft het weerstand geboden !

Wanneer in die dagen onze regeering een beroep op het volk had gedaan, om België bij te springen, dat volk zou geen oogenblik hebben geaarzeld.

Vier jaren zijn bijna verstreken. Vier jaren waarin onze weermacht krachtig is versterkt.

Zouden wij dan nu aarzelen als wij op denzelfden kruisweg als België werden geplaatst ?

Koningin Wilhelmina aan het hoofd der veldartillerie, inspekteert de troepen te Heemstede.

Neen, ook onze regeering kan er zeker van zijn, dat de natie zich om haar zal scharen in de ure des gevaars.

In België waren Duitsche en pro-Duitsche elementen, die sterke pressie oefenden om de regeering tot toegeven te bewegen... Het heeft hun niet gebaat.

Het zou hun ook in Nederland niet baten, mochten zij het beproeven.

Ieder zal vurig wenschen, dat deze drinkbeker aan ons voorbij mag gaan. En is het niet haast ondenkbaar, dat tegenover ons de mislaad zou worden herhaald, die het Kaïnsteeken op het voorhoofd van den aanrander gebrand heeft? Toen gebruikte deze een voorwendsel: Frankrijk zou booze plannen hebben. Thans zou geen schijn of schaduw van eenig voorwendsel te vinden zijn.

Maar moet het zijn, dan zal de leuze luiden: «Ils ne passeront pas!» Zij niet, en hun oorlogs-behoeften evenmin.

Wij willen den vrede. Maar boven den strijd vreezen wij de eerloosheid.

Geen regeering zal tegenover het nageslacht schuldig willen staan, de eer des volks te hebben doen aanranden.

Zij zal beseffen, dat de kleine volken, die thans geknecht worden, tot ons opzien en zich afvragen: wat zal Nederland doen als het gevaar tot hem komt?

Zij kunnen gerust wezen: Nederland zal zich zelve zijn. »

En de «Nieuwe Amsterdammer» toonde wel juist de oorzaak van Duitschlands houding aan, toen het weekblad schreef:

«Nu is het zeer waarschijnlijk, dat een groep in Duitschland thans een ruwer politiek tegen Nederland zou willen doorvoeren, dan die tot heden al gold. Dat is natuurlijk de ueber-militaire groep, die, zooals de hollandsche gebeartenissen wederom geleerd hebben, bij elk suksés het heft weer geheel in handen kan nemen.

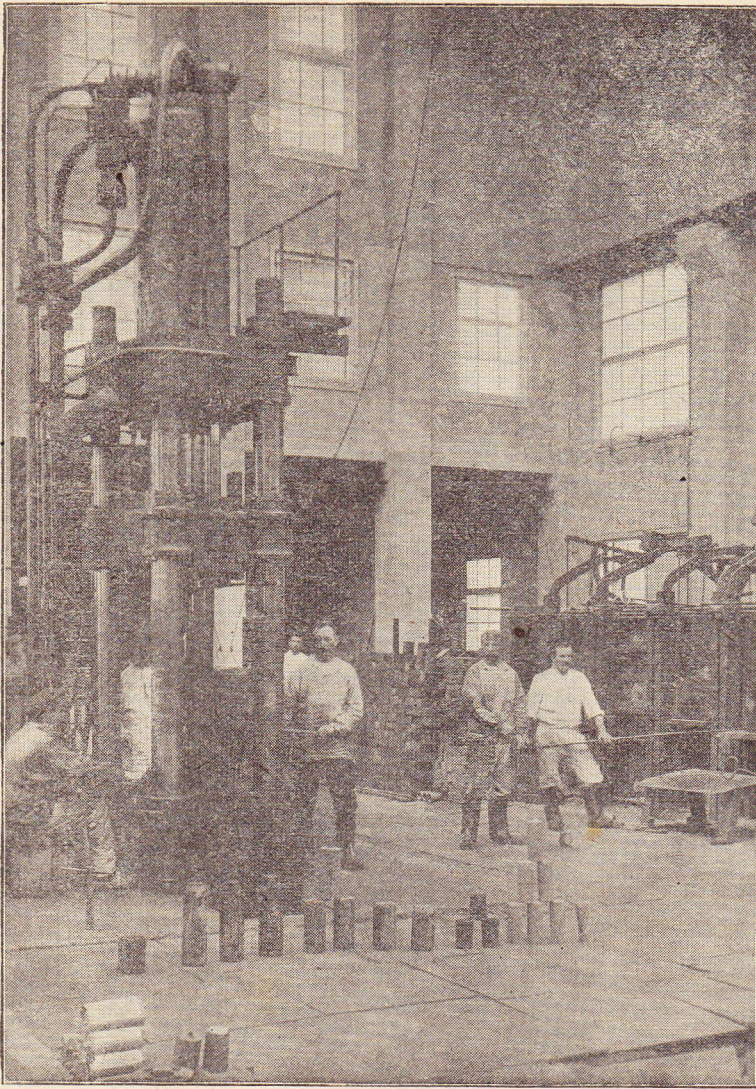
Het zijn de Tirpitzen van den duikbootoorlog, de Ludendorfs van de annexaties in het Oosten, die ten aanhoore van een wederom, in den letterlijken zin kadavergehoorzame natie hun bevelen geven. Zachtheid, gladheid, konsideratie mogen anderen kennen als middel tot introduktie van hun invloed, hun zijn die dingen van nature vreemd, en zij komen er tegenwoordig maar voor uit. Eerst grijpen, dan kunnen later de diplomaten werken!

Nog likkebaardend van het feestmaal in het Oosten, moet het hun een eenvoudige zaak lijken, de Nederlandsche burgerij nog wat meer te verschrikken, en zij zien zich al warm genesteld in onze Noordzeehavens. Wij gelooven, dat de Tirpitzen en de Ludendorfs wel onze fortien kennen en een groot aantal van onze officieren, maar dat zij zich in den aard van ons volk vergissen.

Een overwinnend veldheer heeft wel eens zijn suksés zien tanen, door een klein beetje te veel te willen.

En wij zijn wel maar een klein beetje voor een grooten mond, maar misschien ook dat kleine beetje. »

De beroering bedaarde dus en Duitschland ondervond, dat nog niet ieder geneigd was, zich naar zijn bevelen te schikken, als was de Kessel verloren.

Nederland houdt zich strijdvaardig: Vervaardiging van projektielen aan de Hembrug.

XLVI.

DE RAIDS OP ZEEBRUGGE EN OOSTENDE

Den 23ⁿ April voerde de Engelsche vloot een stout stuk op de Vlaamsche kust uit, een bedrijf, dat over de gansche wereld verbazing wekte en de Duitsche onderzeeërs-kampagne een zeer gevoeligen slag toebracht. Wij bedoelen de raids op Zeebrugge en Oostende en de blokkade dezer havens.

Wij hebben reeds uitvoerig de rol van Zeebrugge beschreven, de haven, die zoo'n tragische taak tegen ons eigen land vervulde.

Een korrespondent schreef terecht:

«Zeebrugge is in de laatste maanden weinig ongemoeid gelaten, en met reden.

De aanval der Engelschen is van de grootste beteekenis, zoo ze een inleiding is van een krachtige aktie tegen dit piratennest. Wat is er van Zeebrugge al niet voortgekomen! 't Was een

zwarte dag, toen men in Oktober 1914 deze haven in de macht der Duitschers moest laten.

Koning Albert en zijn staf begrepen al 't gevaar van die overgave, toen ze nog plannen be- raamden om Zeebrugge te behouden. 't Is mis- schien weinig bekend, en daarom mag het hier nog wel eens herhaald worden, dat de Belgen na den val van Antwerpen zich aanvankelijk achter de Leie en 't kanaal van Schipdonck wil- den terugtrekken, ten einde West-Vlaanderen en de kust tegen een vijandelijken inval té verdedi- gen, maar de geallieerden stonden nog te ver in Frankrijk tijdens hun wedloop met de Duitschers naar de zee, om met hun linkervleugel op bedoelde stellingen op het Belgische leger aan te sluiten. En zoo moest Koning Albert nog verder wijken, meer naar 't Westen tot in de vlakte, achter den intusschen zoo beroemd en berucht geworden IJzer.

Zeebrugge viel dus. Hoe goed herinner ik me nog den zonnigen herfstdag, toen ik de eerste af-

deelingen Deutsche matrozen langs den straatweg Brugge-Westkapelle naar Zeebrugge zag optrekken. 't Waren jonge mannen, onder bevel van jonge officieren. Ze marcheerden dan door het oude Lisseweghe, langs het nieuwe kanaal en bezetten Zeebrugge, de sluizen en het dorp Heyst-Knokke, in de duinen bij het Zwin. Zeer streng ging het niet toe. Immers, de Duitschers hoopten Duinkerke en Calais te winnen, waarvoor gansche regimenten zich van Nieuwpoort tot Diksmuide opofferden. De Duitschers leden aan den IJzer de nederlaag. Ze moesten volstaan met de havens van Oostende en Zeebrugge, die van 1 November 1914 af de strengst afgesloten punten van België werden. Vier jaren lang hebben de bezetters er gearbeid en er door Belgische burgers doen arbeiden.

Er kwam een vlooteskader, eerst van enkele schepen en dan een van vrij groote sterkte, en van Zeebrugge uit volgde er veel onheil en veel onrecht. Denken we aan de raids op Duinkerke en op de Engelsche kust, welker belang we wel niet overschatten, maar die toch schade berokkenden; herinneren we aan Fryatt, aan het opbrengen van schepen, ook van neutrale, aan het gevangennemen van Belgen, Britten, Franschen, Russen op de Vlissinger mailbooten, maar wijzen we vooral op de duikboot-basis, zoo dicht bij de steunpunten der Franche kust en bij den zeeweg van Frankrijk en ook van Nederland, en we mogen het herhalen: zoo de stoutmoedige daad der Britsche vloot de inleiding is van een doorgezette aktie, is ze van groote betekenis.

Dikwijls hebben we bommen op Zeebrugge hooren ontploffen, schepen er op hooren vuren; we mochten het hiervoren zeggen, dat de geallieerden de haven weinig met rust lieten. En dit werd voor de Duitschers zoo hinderlijk, dat ze een deel van hun basis dieper landinwaarts brachten langs het kanaal bij Dudzele en tusschen dit dorp en Brugge.

Daar staan lange rijen barakken en loodsen, en marine-vaartuigen worden niet alleen op de werven van Brugge, maar zelfs te Gent hersteld.

De haven van Brugge gelijkt al geruimen tijd op een drukken bijenkorf: de hangars zijn ingericht tot allerlei werkplaatsen, smederijen, gietrijen, timmerwinkels, enz., waar honderden burgers moeten arbeiden. Meer dan vijftig stuks afweergeschut beschermen Brugge tegen de aanvallen van vliegtuigen; de duinen zijn van het Zwin tot Westende ondergraven en voorzien van depots en schuilplaatsen, van redouten en batterijen, maar de Engelschen hebben weer getoond wat ze kunnen en durven, iets van het werk der stille, doch zoo krachtige vloot is nu getoond na de blufferige kommentaren over Deutsche raids, die op verstoppertje spelen leken. Als zoodanig heeft 't gebeurde te Zeebrugge ook zijn moreele betekenis. »

Wie leverde de plannen om Zeebrugge te blokkeeren? Er zijn sterke bewijzen voor het feit, dat ze van een Vlaming afkomstig zijn, en in een werk als dit, waarop we vooral den oorlog van Belgische zijde beschouwen, mogen we niet nalaten, daar eenige woorden over te zeggen.

Het plan voor de blokkade van Zeebrugge werd ontworpen door Edward Lille en wel op een zolderkamer van het Zeemanshuis te Cardiff.

In de Antwerpsche havenwijk is Lille geen vreemde. Hoe kende hij Zeebrugge, de bijzonderheden der kust daar, den stroom, enz.? Gedurende elf jaar heeft hij er in de buurt gezwoven, als «runner», als vertegenwoordiger voor een handelshuis, die de schepen tegemoet ging voor de leveringen en om kontrakten te sluiten.

En 't was toen nog niet de tijd van motorbootjes, enz.; neen, Lille en zijn makkers zwalkten in een roeischiut, overnachtten nu eens langs de Oost-Hinder of Wandelaar, of aan boord dier lichtschepen, dan weer meerden ze hun schuitje aan een boei. En eens brachten ze zelfs angstige uren door op hun omgeslagen vaartuigje, worstelend met de golven, tot deze de schipbreukelingen ten slotte op het strand van Kadzand wierpen. Neen, de kust van Zeebrugge had voor Lille geen geheimen.

De oorlog brak uit. Edward Lille bevond zich toen te Seattle (Washington).

De misdaad der «Lusitania», de boot met meer dan duizend weerlooze passagiers in den grond geboord, vervulde hem met afschuw. Ofschoon reeds een man van jaren, besloot Lille in dienst van zijn land te treden. Hij verhuurde zich op een zeilschip om de reis te doen en na een tocht van 17.000 mijlen kwam hij op 13 Oktober te Southampton in Engeland aan.

Twee dagen later was hij zeeman in dienst der bevoorrading. Zoo voer hij geregeld, ondanks alle gevaren, tusschen Engeland en Frankrijk. En natuurlijk ergerde hij zich geweldig aan de zeerooversbedrijven der Duitschers met hun duikbooten.

In 1898 bevond Lille zich als hofmeester aan noord van de «Cayo Romano» in Havannah.

't Was toen de Spaansch-Amerikaansche oorlog woedde en de haven van Santiago de Cuba geblokkeerd werd. De koene zeeman dacht aan die gebeurtenis en vroeg zich af, of hetzelfde niet te Zeebrugge kon geschieden. Meer en meer overwoog hij zulks en op zijn kamertje te Cardiff, in den nacht, ontwierp hij de schets van zijn plan. Dan begaf hij zich naar Commodore Mayne te Cardiff en onderwierp dezen zijn ontwerp.

Hij maakte daar nogmaals een schets en betoogde hoe de blokkeerende schepen onder goed geleide, een uur vóór springtij, 20 mijl uit de kust voor Zeebrugge moesten vertrekken. Op 20 mijl konden ze ongezien het tijdstip van de operatie afwachten.

Met springtij is er 2 voet water meer in de geul. Hij wees aan, hoe men dan de vaartuigen tot voor de sasdeuren kon brengen, geladen met cement, en daar tot zinken brengen. Hij uitte tevens het denkbeeld het viadukt met een duikboot op te blazen.

En zeggen wij al dadelijk dat men dit plan in den bekenden nacht uitvoerde.

De kommandant te Cardiff luisterde aandachtig, trok dan de schouders op en zei:

«Ge zult zoo den boel doen verzanden.»

De « Vindictive » gereed voor den aanval.

« Dat is het juist wat we moeten hebben », antwoordde Lille.

Maar hij vond hier geen steun. Hij informeerde dan bij het blad « John Bull ».

De brief uit Cardiff op 19-10-17 gedagteekend ligt voor ons en luidt :

« Ik meen het middel te kennen om binnen drie maanden den duikbeotoorlog te doen staken. Wilt gij zoo vriendelijk zijn mij in betrekking te brengen met de betrokken overheden. Ik ben hier vreemdeling, Edward Lille. »

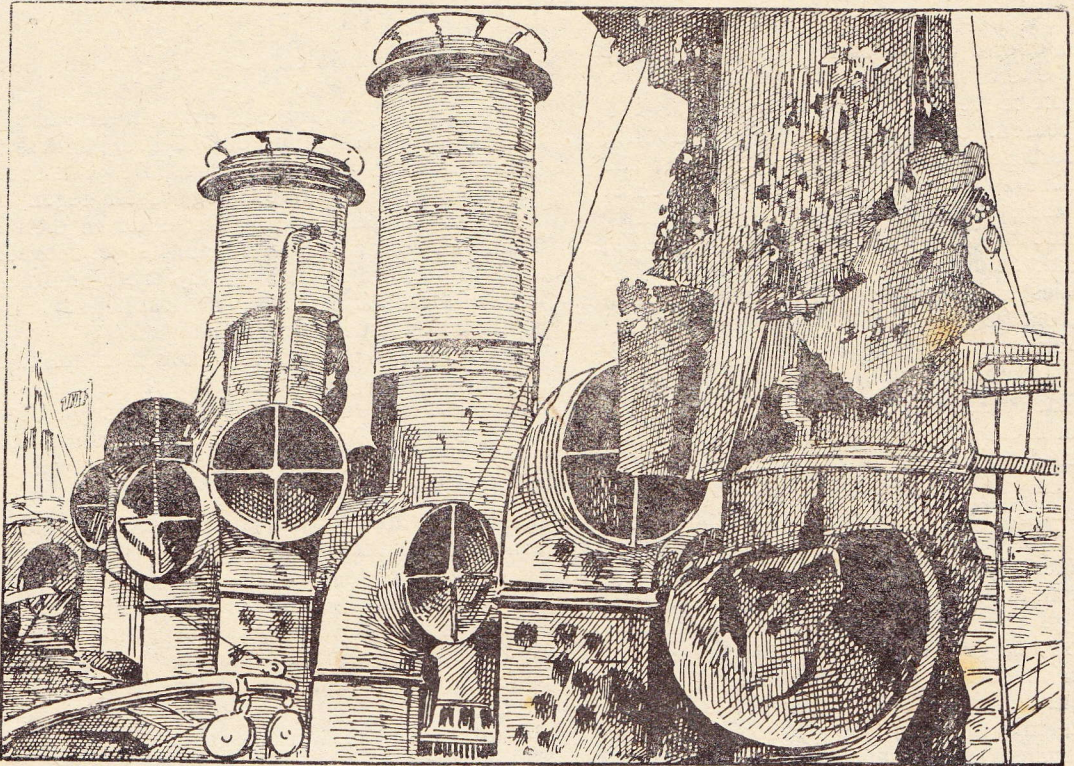
De redaktie verwees hem naar de admiraliteit

en onze Vlaamsche zeeman schreef daarheen in denzelfden zin.

Op 31 Oktober reeds kwam er antwoord. Men vroeg van de admiraliteit om inlichtingen. Dien brief hebben wij gezien.

Lille zond zijn plannen... Op 6 November antwoordde de admiraliteit weer, o.m. dit :

« Uw voorstellen werden, na aandachtig onderzoek, bevonden niet meer inlichtingen te geven dan het beheer reeds bezit, maar dit dankt u toch, om deze kwestie tot haar kennis te hebben gebracht. »

De «Vindictive» na den aanval op Zeebrugge.

Kapitein Carpenter, de gezagvoerder van de «Vindictive», vertelt in een gesprek, eenige dagen na den raid:

«In November 1917 begonnen wij met de studie der plannen voor een blokkade van Zeebrugge.»

Dus juist in de dagen als Lille zijn plannen heeft gestuurd. Is het niet treffend? En toch woedde reeds lang voor November 1917 de duikbootoorlog zoo geweldig, dat men er zeer ongerust over was.

Lille's vaderschap op die plannen wordt nog niet erkend. Lille is een ronde zeeman. Hij had geen eerezuchtige bedoelingen, doch slechts één betrachting: zijn land te dienen. Dat vaderschap te erkennen is echter de billijkheid zelf.

* * *

En nu komen wij tot den raid zelf.

Admiraal Sir Roger Keyes werd met de taak belast. Zijn rechterhand was kapitein Carpenter. Zes maanden bestudeerden ze het plan. Kapitein Carpenter had op een zolderkamer van zijn bureau te Dover een nabootsing van Zeebrugge's muur gemaakt, vier voet lang, en drie voet breed. Men zag het eind, door hem de vuurtorenpijler genoemd, dan den middelmuur, verdedigd door geschut, verder het viadukt, dat den muur met de kust verbindt en gebouwd is, om het water er door te laten spoelen en zoo verzanding te voorkomen.

Men had ook een plan van den haveningang, de sluis, het kanaal. Vliegers hadden veel foto's

genomen. Men verzamelde alle mogelijke inlichtingen over de verdediging.

In November 1917 begon men met de studie. Kapitein Halahan werkte op dat zolderkamertje ijverig met Carpenter mee... en liet zijn leven bij de uitvoering.

Men wilde door twee schepen den uitgang der haven, voor de sluis, blokkeeren, en moest dus een heel eind binnen de geul varen. Om de aandacht der Duitschers van dat eigenlijk doel af te leiden, zou men tegelijk een aanval, ja, zelfs een landing, op den muur zelf uitvoeren, terwijl een onderzeeër het viadukt ging opblazen.

De expeditie bestond dus uit drie deelen.

't Was den dood in zijn muil aangrijpen, en dus diende men op een stoutmoedig personeel te kunnen rekenen. Bovendien wilde men niemand dwingen zoo zijn leven te wagen. Daarom deed men een beroep op vrijwilligers, leerde door oefening de besten kennen en koos deze uit. De manschappen meenden eerst, dat er van hen een stout stuk ergens in Frankrijk gevraagd zou worden. Men hield het eigenlijk doel zoo lang mogelijk verborgen, want moest er iets in de buitenwereld uitlekken en naar den vijand overwaaien, dan zou het zelfs niet noodig zijn nog aan dergelijke expedities te denken.

Ten laatste vernamen de mannen, dat het tegen Zeebrugge en Oostende los ging, en ze waren verbaasd, maar niemand trok zich terug.

Twee maal vertrok men, doch het weer veranderde, en men moest terug, want de admiraal wilde niet de minste kans op mislukking loopen.

Op den avond van 22 April zou het geweldig plan uitgevoerd worden.

De «Vindictive» moest de troepen naar Zeebrugge voeren. Ook de «Iris» en «Daffodil», twee veerbooten, hadden manschappen aan boord. Deze zouden op den muur landen en er de aandacht der Duitschers afleiden, want intusschen wilde men de «Intrepid» en «Iphigenia», beiden met beton gevuld, voor het kanaal, de een ten Westen en de ander ten Oosten tot zinken brengen, om de sluis te versperren en de Duitse onderzeeërs en torpedobooten te vernietigen nog in of uit te varen.

Een oude duikboot, met springstoffen gevuld, moest een bres in de pier slaan en aldus de verbinding met het land verbreken.

Maar dan waren er ook begeleidende vaartuigen, om rookschermen te vormen, patroeljebooten, monitors met zwaar geschut, dus een heel eskader. Men vertrok bij daglicht nog.

De admiraal gaf de «Vindictive» het sein «St-George voor Engeland» en Carpenter antwoordde: «Mogen wij in den staart van den draak een verduiveld goeden kronkel slaan.»

Vóór dat de krijgsverrichtingen plaats grepen, werd elke man duidelijk op de hoogte gesteld van de gevaren, maar niemand krabbelde terug. Op één schip werd aan een aantal mannen order gegeven op het strand achter te blijven, doch zij kwamen in een bijna oproerige stemming naar den kapitein en weigerden het schip te verlaten.

Het was een tocht van meer dan honderd mijl, zoodat het mooi weer moest zijn. Wegens de aanwezigheid van een groot aantal Duitse kanonnen op de Belgische kust, moesten de operaties bij nacht worden uitgevoerd; er bestond groote kans, dat er in de buurt van Zeebrugge en Oostende mijnen zouden liggen.

De bemanning was zeer kalm. De duisternis viel en een dikke duisternis.

En dan wierpen de rookbooten nog hun dichte wolken uit. Natuurlijk blonk er geen enkel lichtje.

De Britten geraakten nabij Zeebrugge, eer de Duitschers hen bemerkten. Toen begon het vreeselijk spel. De batterijen kwamen in werking.

Ondertusschen voerden de Britsche monitors ook een hevig bombardement uit en «het geluid van het zware vuur was het meest bemoedigende, dat ik ooit heb meegemaakt», verklaarde Carpenter.

Uit het rookscherm kon men den havendam zien opduiken met den vuurtoren op honderd meter afstand. De «Vindictive» wendde en voer binnen. De «Daffodil» volgde, en legde zijn boeg tegen de «Vindictive» en drong haar zijdedings tegen de pier. Dan kwam de «Iris».

De Engelschen hadden bruggen mee, om die van de schepen op den muur te laten vallen en aldus de mannen te doen landen, maar langs den dam ging een sterke stroom, de «Vindictive» danste op en neer en de bruggen bomden mee.

Inmiddels regende het granaten en kogels. Kapitein Halahan, die maanden lang op het zolderkamertje de expeditie voorbereid had, werd een der eersten gedood; naast hem viel kapitein

Elliot, beiden hadden de landing moeten besturen.

Toen sprongen luitenant Bradford en luitenant Hawkins op den muur om de bruggen vast te binden. Zij sneuvelden daar. De «Daffodil» duwde de «Vindictive» nog vaster tegen den muur, kalm gaf kapitein Carpenter in dien orkaan van vuur zijn bevelen. Een kogel doorboorde zijn pet, een andere zijn kijkerbus, een derde een vierde zijn jas; hij merkte het zelfs niet. Gansch de kust lag nu in vlammen.

De granaten hielden, de kogels floten... De wind was plots gekeerd en de haven lag duidelijk zichtbaar. De Duitschers konden dus goed mikken. Maar de Britten geraakten toch aan land, en daar had met de Duitschers een gruwelijke worsteling plaats.

Het strijdtooneel was eng en men vocht als in een menschenklauwen, aangezicht tegen aangezicht, borst tegen borst.

In het kraaiennest van de «Vindictive», een soort van kuip boven de stuurbrug, zaten Engelschen met Lewisgeweren en vuurden op de Duitschers, die naar hun eigen marineschepen wilden vluchten. Eensklaps viel een granaat tusschen die Britten. Alle werden gedood, behalve sergeant Finch, die zich later gewond van onder de lijken losworstelen moest.

Plots hoorde men een zwaren slag en ginder laaide een torenhooge vlam op, en in haar ros schijnsel zag men ijzer, steen, en stukken van lichamen omhoog vliegen.

Het tweede deel was uitgevoerd en het viadukt vernield. De oude duikboot daarvoor aangewezen, stond onder bevel van luitenant-kommandant Sandford en voer recht naar het doel. Eensklaps werd zij in het zoeklicht gegrepen... Alle mannen stonden aan dek. De Duitschers vuurden als razenden. 't Was een allergevaarlijkst oogenblik, want de duikboot was vol ontploffingsstof en petroleum... Moest daar een treiter terecht komen!

Sandford vervolgde rustig zijn weg, als voer hij zijn eigen Britsche haven binnen; de Duitschers waren zoo verbaasd, dat zij hun vuur staakten. Blijkbaar meenden ze, dat die Britten waanzinnig waren geworden... Sandford had al een kogel in de hand en een anderen in de dij; toch bleef hij kalm zijn bevelen geven. De onderzeeër drong in het viadukt tot aan den toren...

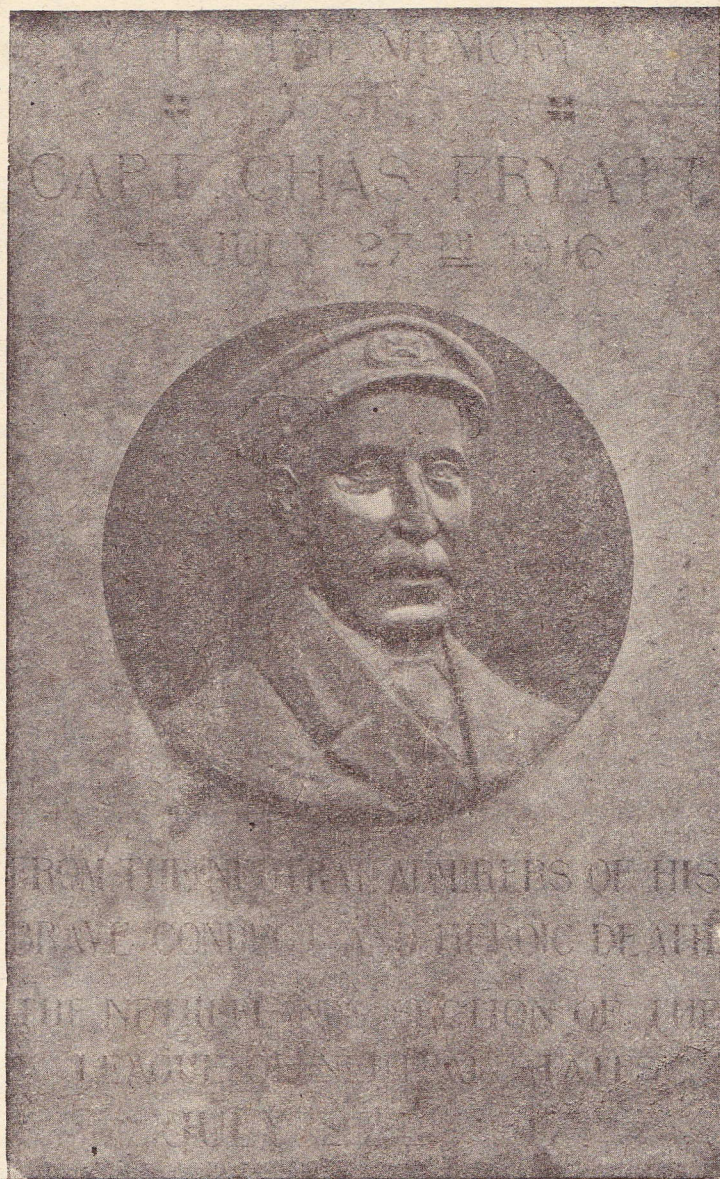
«Zet de boot uit!» beval de aanvoerder.

Op het viadukt stond het vol Duitschers. De motorboot werd te water gelaten, de mannen er op. Sandford drukte op een knop en toen had de ontploffing plaats... 't Was of een orkaan losbarstte... Het viadukt vloog de lucht in, met allen die er op stonden. In den knal klonk een gehuil.

De motorboot voer terug, maar de schroef brak; de Britten hadden slechts twee riemen, doch roeien dat ze deden om uit den klauw van den dood te ontsnappen.

Ondertusschen werd ook het derde deel van 't allergeweldigst programma uitgevoerd; de blokkade van de haven.

De «Thetis» voer 't eerst de haven binnen in een stortvloed van granaten der kustbatterijen.

Gedenksteen voor kapitein Fryatt in het gebouw van de «Great Eastern Railway» te Harwich.

De meeste leden der bemanning waren reeds op een motorboot overgestapt en aan boord bevonden zich slechts diegenen, noodig voor het sturen, het doen zinken, en het bedienen der stukken.

De «Thetis» wees den weg aan de «Intrepid» en «Iphigenia», welke volgden. Zij verbrijzelde de barrikade van bewapende sloepen, welke de vaargeul verdedigden, doch een der schroeven haperde in de netten ook voor de haven gespannen. De kustbatterijen bestookten het schip, dat op een bank zwenkte, er weer afgleed, terug in de geul, eenige honderden meters van de sluis en zinkend nu.

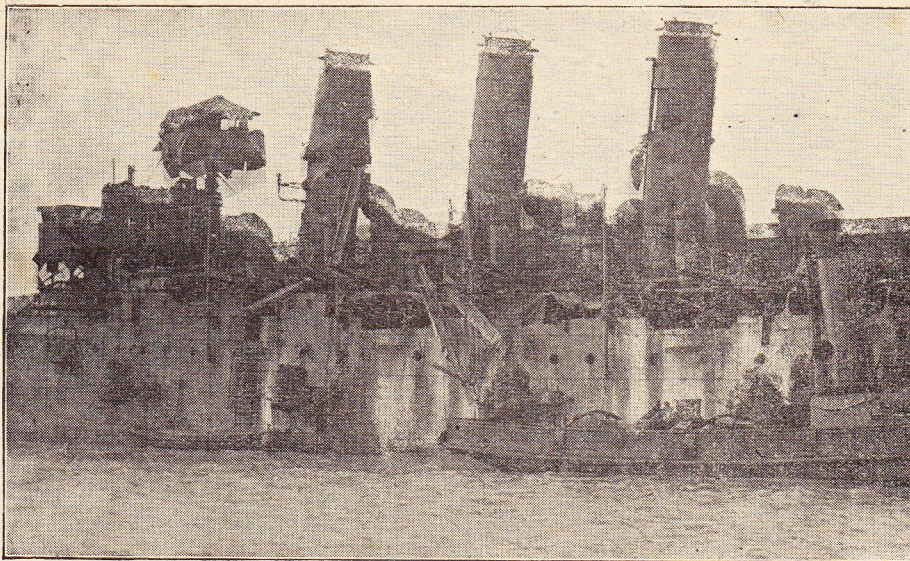
Nog seinde de «Thetis» nuttige inlichtingen naar de zustervaartuigen en kommandant Sneyd bracht ze dan vlugger op den grond. Een motor-

boot onder luitenant Littleton nam de bemanning over. Vijf matrozen waren gedood en vijf gewond.

Dan volgde de «Intrepid», door rook omhuld en met donderend geschut.

De gansche bemanning was nog aan boord. Luitenant Stuart Bonham-Cawer, stuurde het schip in het slijk van den Westelijken oever der geul, liet de bemanning vertrekken, drukte op de knopjes in de stuurkamer, hoorde vier doffe slagen en ook dit vaartuig zonk.

De machinist rende uit de machinekamer en zei: «dat alles goed ging.» Beide mannen gleden van boord; hun taak was afgelopen. De gezagvoerder moest zich redden op een grooten reddingsgordel, hoorde dan nog de kogels van een machinegeweer om zijn hoofd fluiten, kon een

De « Vindictive » na den strijd.

touw van een motorboot grijpen, werd een eind meegesleurd en eindelijk opgenomen.

De granaten wierpen bovendien waterstralen op, hoog als geisers.

De « Iphigenia » stond onder kommando van luitenant Ballyard-Leake en volgde de « Intrepid ». De rook van dit schip hinderde de beweging, zoodat Ballyard in den blinde voer en op een Duitsche sloep botste en, deze voortduwend, de geul in stuwde.

Maar een granaat vernielde de fluit en de ontsnappende stoom dreef den rook heen. Nu zag de bevelvoerder beter zijn weg, en onder de ontzettende beschieting, liet hij het schip op de Oostelijke zijde der geul loopen.

De bemanning redde zich op dezelfde motorboot van de « Intrepid », onder kommando van luitenant Deane. Deze geraakte buiten de haven, bereikte de « Warwick », die de groote zijden vlag van den admiraal voerde, een geschenk van officieren.

De mannen juichten de vlag toe en klommen aan boord. De « Warwick », en de torpedojagers « North Star », « Phoebe » hadden tot taak Duitse marinevaartuigen uit den weg te houden.

De « North Star » verloor haar koers, werd dan plots belicht door de vuurpijlen, en zonk door granaten getroffen; de « Phoebe » redde bijna de gansche bemanning.

De « Vindictive » droeg honderden sporen maar haar werk was gedaan. Om de mannen aan boord terug te nemen, zou zij een signaal met de fluit geven, maar deze was weggeschoten.

De « Daffodil » floot dan. De Britten hoorden het, maar wilden hun dooden en gewonden meenemen en zoo kropen ze terug van den muur, natuurlijk nog altijd onder hevige beschieting.

De « Vindictive » stak af. Zou ze ontsnappen? De Duitsche batterijen spuwden hun granaten,

maar rook omhulde het schip, dat veilig weg geraakte.

De « Iris » volgde; een treffer richtte nog een bloedbad aan boord aan.

Die rookontwikkeling geschiedde naar het plan van kommandant Brock.

De « Vindictive » droeg honderden sporen van kogels en granaatscherven; maar veel aangrijpender was de aanblik der dooden en gewonden. Toen kapitein Carpenter rond ging, richtten de gekwetsten zich echter nog op en stervenden zelfs ook met hun laatste krachten en juichten hem toe.

Luitenant Walker had den arm afgeschoten door een granaat; dit geschiedde reeds bij de landing en de mannen stormden toen over hem heen. De gezagvoerder zag hem liggen en trok hem weg en de zoo vreeselijk verminkte riep zijn matrozen nog toe: « Good luck, good luck! »

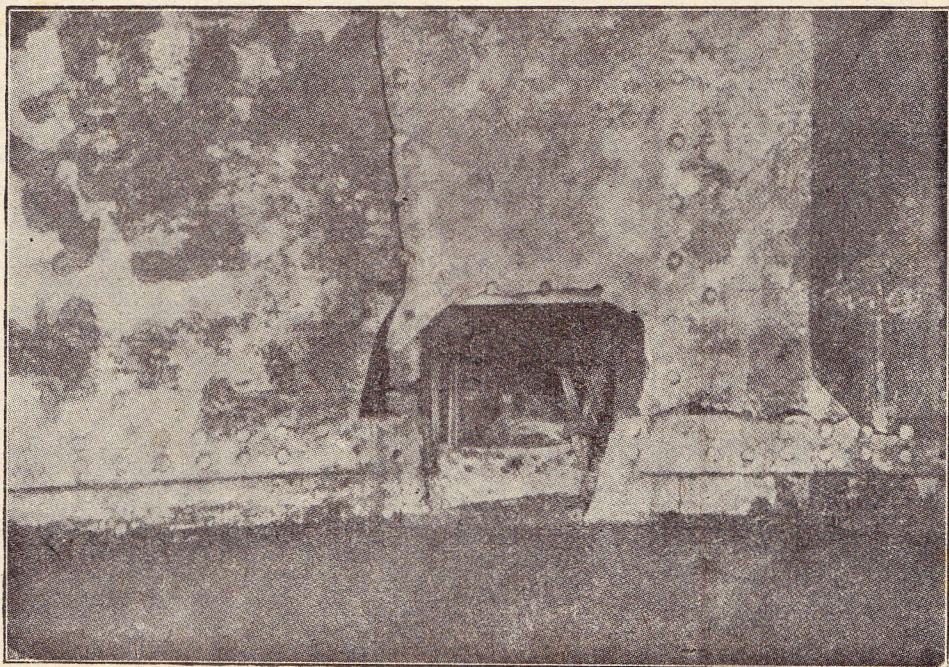
De gansche bemanning van een houwitser werd gedood en een tweede, die haar verving, insgelijks; toch nam een derde groep het stuk over.

In een hut zat een landrat, een vuurwerkmaker, ambtenaar van kapitein Brock, en die nooit op zee was geweest; nu gaf hij rustig seinen met lichtende pijlen om de blokkadeschepen, den vuurtoren en aldus hun koers te toonen. Op de « Iris » viel een granaat te midden van 56 matrozen, die op 't opperdek hun beurt voor de landing afwachtten; 49 werden er gedood en de overige gewond.

Een andere treffer kwam in de wachtkamer, die als lazaret diende en bracht er 4 officieren en 26 manschappen om 't leven. Op de « Iris » had men 79 dooden en 105 gewonden. En zoo keerden verscheidene schepen met gevallen dapperen aan boord naar Engeland terug.

Een dagbladkorrespondent meldde van Kadzand, aan de Zeeuwsch-Vlaamsche kust:

« Eindelijk is de nevel opgetrokken, die voor

Een der gaten door granaten in den romp van een der Engelsche schepen, tijdens den aanval op Zeebrugge, geslagen.

ons de Belgische kust verborg. Ik sta op een hoog duin bij Kalzand. Aan den horizon, nog even zichtbaar tegen de wattige lucht, doemen drie torens van Brugge op, de Sint-Salvator, de Onze Lieve Vrouw en 't Belfort. Aan de zeezijde zie ik duidelijk vooruitstekend Knokke's Grand Hotel, voor de roode daken der villa's daarachter Duinbergen's ronden watertoren, Heyst's kerk, Lisseweghe's geweldigen dom en eindelijk, rijzend boven den vloed, Zeebrugge's havenmuur en over 't groene land en de grijsgetinte zee straalt de Lentezon. Geen geluid van Zeebrugge nu. Na den storm de stilte.

De reusachtige havenmuur van 1800 meter lengte is van de kust gescheiden. Het officieele Britsche communiqué spreekt hierover als volgt: «Twee oude, waardeloze onderzeeërs, gevuld met ontplofbare stoffen, moesten tegen het paalwerk loopen, ten einde den havendam van de kust af te snijden.»

We kunnen dit bericht aanvullen. Een dien onderzeeërs is tegen den muur zelf ontploft en heeft er een wijde bres in geslagen van zeker vijf en twintig meter breedte. Van Oost naar West kan men nu duidelijk op grooten afstand door den muur heen zien en deze opening scheidt de pier in twee deelen. De bres is kort bij de kust, dus de duikboot is vrij ver de haven ingevaren, ten spijt van de versperringsmiddelen, als oude barken en netten, die vermoedelijk wel door het voorafgaand kanonvuur tot zinken zijn gebracht.

Dit is een resultaat, dat men nooit met een beschieting bereikt heeft.

We weten uit het communiqué, dat er oude kruisers opgeblazen zijn, om den ingang der haven te versperren. De haven is echter niet ge-

heel gesloten, al zal de hindernis de toch al moeilijke geul nog nauwer hebben gemaakt; maar gisteravond stoomden vier Duitsche torpedobooten uit Zeebrugge en voeren op den gewonen nachtelijken sluiptocht om de West.

Aan de strandzijde ligt het wrak van een ineen-geschoten torpedoboot met twee schoorsteenen, misschien die, welke het communiqué als verloren opgeeft.

Veel Duitsche gewonden zijn Dinsdagmorgen naar Brugge overgebracht, zoowel per schip als per trein, en de verliezen onder de verraste troepen moeten groot zijn. De huilende sirenen en 't alarmgebel brachten Maandagnacht het gansche garnizoen op de been, terwijl de bevolking verschrikt naar Ramscapelebrug en Lisseweghe vluchtte.

Ja, we begrepen, dat er iets bijzonders gebeurd moest zijn. Zoo hoorde ik heden nog van de grensbewoners, die van Maandag op Dinsdag een ontzettenden nacht hebben doorgemaakt: Om twaalf uur begon het geweld. Uit zee klonk gebulder en uit de lichtstralen kon men opmaken, dat de Britsche schepen om de Noord lagen, op vrij korten afstand. Dit geweld hield een uur aan. Even was er dan stilte, maar daarna ontstond een helsch lawaai, zooals men nog nooit had gehoord. 't Was een vrij donkere nacht en een motregen viel neer. Boven de kust schoten hooge vlammen en vuurstralen op, regende het vonken en scheen alles eenige oogenblikken in lichte laaie te staan, terwijl men 't gedonder van kanonnen en de slagen van zware ontploffingen, het barsten van granaten en bommen en zelfs 't getik der mitrailleurs hoorde.

Nooit hebben de Duitsche batterijen zoo ge-

vuurd als dien nacht; van alle kanten klonken ze, van Heyst en Zeebrugge, van Duinberge, van Dudzele. Vlammen en stralen, overal waar men zich de duinenrij inbeelden kon. De lucht trilde, de ramen rinkelden en vele grensbewoners zijn angstig opgestaan, zich afvragende wat er nu wel gebeuren mocht.»

En over de bewoners van Zeebrugge schreef dezelfde korrespondent:

«Met vijf honderd wonen ze rond de kleine, verwerde, schoon nog jonge kerk te Zeebrugge. Vijf honderd te zamen, mannen, vrouwen en kinderen. Nog altijd houden de meester en de zusters school, al zijn er klassen in een partikulier huis. Nog elken Zondag zingt er de pastoor zijn mis.

't Is gebeurd, dat de dienst te lang duurde naar den zin der Duitschers, die ook een uur voor hun beurt hebben en de «herrn officieren», getrouwd aan hun «ordnung» immers, de burgers wegstuurden.

Met vijf honderd dus blijven ze op dat gevaarlijk plekje nabij de haven, over de gansche wereld bekend.

Hoe de mannen en jongelingen voor den bezetter moeten werken, is genoeg gemeld geworden, alsmede hoe er sommigen de verdrukking ontvluchtten.

De Duitschers hebben bevelen gegeven. Als 't alarm is, moet de veldwachter de burgers naar 't station van Dudzele leiden. Gewoonlijk vluchtten de vaders en moeders met hun kinderen bij beschietingen naar de brug van Ramscapelle.

't Gehucht met de kerk ligt echter een kilometer van het fel bestookte punt, de haven.

Aan de burgers dacht ik toen ik heden naar de grens fietste.

't Was een heerlijke Lentemiddag. De mooie kastanjeboomen voor Groede's oud kerkje stonden al in blad. En om de huisjes op of onder aan de dijken bloeiden boomen, struiken en hagen met roode, rose, witte kleuren. Madeliefjes tinten het teere gras. En in de wijde polders jubelt het vreedzame werk. Vogels kweelden en schaterden in de takken op het pleintje voor Kadzand's grijs bedehuis en de gulden haan die van den toren naar België staarde, blonk in de zon.

De waardin uit de «Drie Koningen», Kadzand's vermaard logement, sprak me met weemoed over den vroegeren tijd, toen «'t vreemde volk» van Oostende, Blankenberge, Heist en Knokke tot hier kwam, en zoo zonderling «mirakelen» kon, uitgelaten nu het eens vrij was van mode en etikette.

Wit slingerde zich de grindweg door het groen naar de duinen, waarachter de zee stil ruischte.

Welk een kalme en vrede alom! En nauwelijks drie uur van hier steekt Zeebrugge zijn pier boven den vloed.

Achter Zeebrugge, Heist en Knokke bloeien nu ook de boomen, struiken en hagen en de madeliefjes tooien den middeleeuwschen «Graaf Iandijk», waar evenals hier schilderachtige huizen tegen leunen. En de vogels schetteren om Lisseweghe's zwaren toren en in 't groen bij Dam-

me's grauwe kerkruïne. Doch op de akkers jubelt niet als weleer het vreedzame werk!

De Duitsche slavenzweep knalt daar.

Was 't wonder, dat ik dacht aan de knapen en mannen, die weer zullen moeten herstellen, wat hun bondgenooten vernielden! Aan de Vlamingen op de baggermolens in Zeebrugge's haven? Aan kinderen, die over bommen weten te spreken, als de onze over hun speelgoed? Aan de moeders, die in de rij staan wachten bij 's kosters huis te Zeebrugge, waar het voedingskomiteet zetelt? Aan den pastoor, die wel krachtig blijft en zijn gemeentetje van Zeebrugge met raad en daad steunt, maar die toch vergrijsd is?

Een bootje vaart dagelijks van Zeebrugge door 't kanaal naar Brugge. Burgers reizen daar weinig mee, en dan nog meestal een moeder, die een ziek kind naar 't Sint Janshospitaal van Brugge brengt. Dat hospitaal is getuige van veel ellende, want de ondervoeding slaat vele kinderen en meisjes met ziekten en kwalen.

En sterft er iemand op Zeebrugge, dan wordt de doode te Lisseweghe begraven. Te Zeebrugge is er alleen een kerkhof voor Duitschers en er rusten er al veel.

Als een groepje van Zeebrugge of Heyst naar Holland gevlucht was, heerschte er vroolijkheid langs de kust. Dan monkelde een guitige lach op ieders gelaat.

Wat een golf van hoop zal er nu over de bevolking geslagen zijn! De Britten aan land, al was 't dan ook maar voor korten tijd. Toch aan land, in spijt der vuurbrakende batterijen!»

Deze raid was bovendien het begin van een nieuwe worsteling tegen de duikbootbasis.

Dag en nacht zou vliegskader na vliegskader verschijnen en bommen strooien, niet alleen op Zeebrugge, doch ook op de barakken langs het kanaal en op de werkplaatsen te Brugge. 't Was ook hier een afschuwelijke Lente geworden.

Elken nacht werden de bewoners van Zeeuwsch-Vlaanderen zelfs gewekt door de slagen en het gerommel, en eens vielen ook bommen over de grens, midden in 't oud stedeke Sluis. Drie huizen werden vernield, maar men had gelukkig geen menschenlevens te betreuren, hoe toevallig sommige inwoners aan den dood ontsnapten.

De projektielen kwamen 's nachts terecht in de Kannelestraat, de voornaamste van 't stadje, bij bakker Versluis en aan de Beestenmarkt en Nieuwstraat.

Dan weer sloegen bommen of 't Duitsch afweergeschut, ergens rond Sint-Anne in, en van verder uit Holland kwamen nu veel lieden herwaarts, om iets van den oorlog te zien... En och, wat was het! De ouders en kinderen te Brugge weten anders te spreken over die verschrikkelijke nachten.

Zoo hadden de Britten nu een ongenadigen oorlog aan de duikbooten verklaard.

* * *

En nu te Oostende!

Teerlijk met Zeebrugge werd ook Oostende bestookt, in dien vreeselijken nacht van 22 op 23

April, en met hetzelfde doel, de haven te blokkeeren. Daarvoor scheidde zich van het Britsch eskader een deel af, onder bevel van Commodore Aubert Lynes, en zette koers naar onze voor-naamste badplaats.

Voor het blokkeeren waren de oude kruisers «Sirius» en «Brilliant» bestemd, welke insgelijks begeleid werden door patroeljevaartuigen en rookbooten. Men naderde ongemerkt tot dicht bij de haven, en de voorhoede verlichtte het uiteinde der hoofden met vuurpijlen, om aan de «Sirius» den weg te wijzen, doch de wind veranderde, dreef den rook terug en zoo werden de Britsche schepen duidelijk zichtbaar voor den vijand.

De Duitschers schoten de seinvuren uit, en de rook, welke een bescherming had moeten zijn, liet de aanvallers in den steek. De «Sirius» en «Brilliant» vonden den ingang niet en liepen aan den grond. Men moest hen buiten de haven tot zinken brengen, 400 meter ongeveer ten Oosten van de hoofden.

Motorbooten haalden de bemanning van boord. De raid op Oostende mislukte dus door de verandering van den wind.

Dit was de eenige reden.

Tijdens en na den raid op Oostende waren in de stad veel slachtoffers onder de burgerij gevallen, 29 dooden en 27 gewonden.

Nog menige verschrikkelijke nacht zou voor Oostende aanbreken, en zoo vooral op 10 Mei.

De Britten wilden nogmaals pogen de haven te blokkeeren, en Commodore Hubert Lynes, die de expeditie der «Sirius» en «Brilliant» bestuurd had, nam nu ook de leiding. Als versper-ringsschip werd de «Vindictive» aangeduid, die na Zeebrugge de noodzakelijkste herstellingen ondergaan had.

't Zou nu nog moeilijker zijn, want de Duitschers lagen na de harde les van April op den loer. Ze hadden de stroombank-boei, die den ingang tot de haven aanwees, weggenomen en in de hoofden een bres gemaakt om een landing te voorkomen. Men kon wel begrijpen, dat er in de marine bolwasschingen toegediend waren, wegens het gebeurde te Zeebrugge. En nu werd er streng gewaakt.

Den avond van den 10ⁿ Mei waren er dan ook negen Deutsche marinevaartuigen op patroelje.

Het was kalm weer met een zwak briesje, grijze lucht, hier en daar wat sterren, doch geen maanlicht.

Het Britsch eskader vertrok: de «Vindictive» begeleid door torpedobooten, monitors, motorscheepjes. Op een jager bevond zich de aanvoerder, Commodore Lynes. Boven Duinkerke hoorde men geschut, een bewijs, dat de vliegers van den vijand in de weer waren.

De Britsche landartillerie en de aviateurs zouden hun medewerking verleenen, maar er was geen voorloopige beschieting, om de Duitschers straks te kunnen verrassen.

De kleine vloot naderde ongehinderd Oostende; de hulpschepen namen hun aangewezen plaats in. Men zag elkaars vaartuigen slechts als schimmen. Daar doemde bijna geruischloos een logge gedaante op: 't was de «Vindictive».

Een torpedoboot sloop naar haar toe en moest den ouden kruiser den weg wijzen door zoo dadelijk met een lichtboei den ingang der haven te bepalen. 't Was nog stil, maar allen verbeidden het sein: de monitors met hun zwaar geschut, de artillerie ginds bij Coxyde, de vliegers ergens tegen den grauwen hemel.

Alleen torpedojagers voeren rond om de vijandelijke schepen op afstand te houden en de expeditie te dekken tegen een aanval in de flank of den rug.

Nog eenige stonden en 't sein kwam. De kanonnen braken met een vreeselijk gehuil de stilte. Twee motorbooten stoomden naar het eind der havenhoofden, die geschut droegen, en slingerden er torpedo's heen. Hooge vlammen sloegen op en de pieren waren daar vernield.

Boven de stad rees een vuurpijl, welke uiteenspatte in een wolk van gloeiende ballen: het was het sein, dat de vliegers op hun post hingen, wat deze nader bewezen door de helsche bommen, die met donderende slagen uiteen barstten. Ook uit het Westen begon de artillerie te bulderen en gansch de kust lag weer te daveren onder het afgrijselijk oorlogsgeweld. De oorlogsduivelen waren nog eens losgebroken.

De batterijen «Tirpitz», «Hindenburg», «Deutschland», al die monsters spuwden hun schroot. Van achter Veurne, van Coxyde, van Middel- en Mariakerke, van Oostende en Bredene, van zee, van plaatsen, zoo ver verscheiden, uit alle richtingen maaiden dood en vernieling.

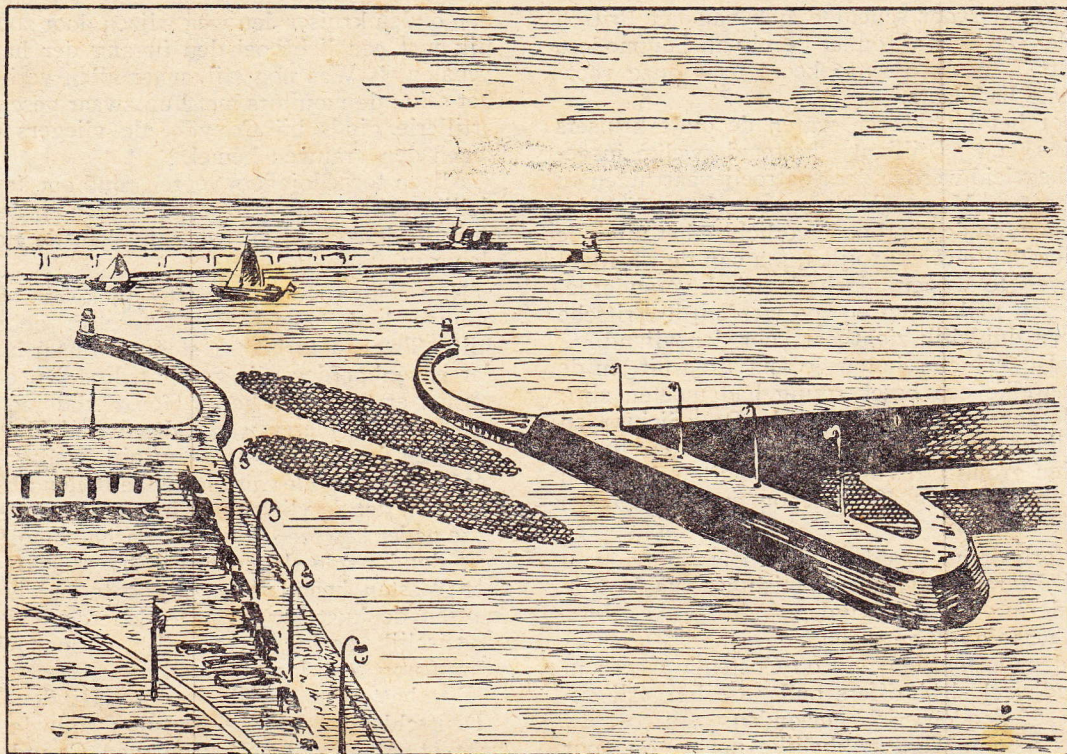
En gansch die orkaan woedde feitelijk voor de «Vindictive», die naar de haven voer, beschermd door rook.

Doch eensklaps kwam een dikke zeemist op en omhulde den kruiser. De torpedobooten moesten hun lichten ontsteken en luid gillen om met elkaar in voeling te blijven, zonder opeen te botsen. De vliegers staakten hun aanval.

De «Vindictive» lag nu als hulpeloos, geheel in 't duister. Twee motorbooten lagen naast haar, aan elke zijde een; zij bezaten «Dover flares», lichtwerpers, die een groote oppervlakte in klaren schijn konden zetten, maar welker helderheid thans ook door den nevel opgeslurpt werd.

De kruiser wilde dan op eigen kracht den ingang zoeken. Tweemaal voer hij er voorbij; de derde maal scheurde juist de mist, en men zag duidelijk de geul tusschen de pieren. Een motorboot stoomde haastig binnen, trotseerde een hevig bombardement en wierp een lichtboci tusschen de hoofden.

De «Vindictive» zag nu haar weg, stuurde in goede richting en was binnen den havenmond. Maar nu werd ze fel bestookt door het Duitsch geschut, dat de dekken schoonveerde, en de achterbrug vernielde en daar allen, die er zich bevonden, doodde, waarbij onderluitenant Angus H. Mac-Lachlan, welke er het bevel voerde. De gezagvoerder van het schip, kommandant Godsall gebod de officieren zich met hem in den kommandotoren te verschansen. Machinegeweren stortten een orkaan van lood over het vaartuig. Godsall liep weer buiten om beter de beweging van de «Vindictive» te kontroleeren en door een

Tekening van de haven van Zeebrugge, waarop de plaats is aangeduid, waar de beide versper-
ringsschepen in het kanaal liggen.

spleet in den stalen wand van den toren riep hij zijn bevelen voor het sturen.

De kruiser botste met zijn ingedeukten voor-
steeven tegen het Oostelijk hoofd en zwenkte dan
met zijn 320 voet langen romp in de geul, om deze
te versperren. Op dat oogenblik trof een granaat
den toren. Allerlei projektielen huilden over het
vaartuig, stalen platen scheurden open, houtwerk
kraakte, vlammen laaiden op, liepen rond, rook
greep de keel aan...

Luitenant Crutchley sprong uit den vernielden
toren, riep naar den kommandant, ontving geen
antwoord, seinde achteruit te stoomen om het
zwenken te besturen.

De « Vindictive » lag nu onder een hoek van
40 graden tegen de pier en bewoog zich niet
meer... Luitenant Crutchley gaf dan bevel het
vaartuig te verlaten.

De officier-machinist Bury moest het laatste
uit de machinekamer vertrekken en drukte op de
knopjes voor de ontploffingen; luitenant Crutch-
ley deed hetzelfde in het voorschip en de « Vin-
dictive » daverde over gansch haar lengte, en be-
gon te zinken.

Bij het van boord gaan, vielen nog eenige man-
nen. Luitenant Crutchley, vrezend dat komman-
dant Godsall gedood was, liep onder granaten en
kogels het gansche schip rond, om hem te zoeken,
maar vond hem niet.

Godsall had bij den vorigen aanval de « Bril-
liant » gekommandeerd en met al de officieren
van dit vaartuig en die van de « Sirius » zich vrij-

willig voor deze expeditie, waarin hij 't leven liet,
aangeboden.

De officier Reel ontdekte den gewonden, be-
wusteloozen luitenant Alleyne in den toren en
droeg hem heen door den regen van kogels. Nog
eens werd Alleyne getroffen en stortte in het
water. Hij kwam tot bezinning terug, greep een
touw en werd met twee andere gewonden door
luitenant Bourke aan boord van een motorboot
geheschen.

De motorboot 254 van luitenant Drummond
nam, altijd onder het helsch bombardement en
mitrailleurvuur, de rest der bemanning van
boord. Die motorboot kreeg verscheidene tref-
fers: Drummond werd ernstig gewond, zijn eerste
officier, luitenant Gordon Ross verloor het leven
en, zinkend reeds, bereikte het doorschoten vaar-
tuig den torpedojager « Warwick » en moest dan
opgeblazen worden.

Om 2 u. 30 gaf de « Warwick » het sein tot den
aftocht; de roode vuurpijlen boorden door den
mist, maar konden niet ver gezien worden; toch
verschenen na elkaar de hulpschepen; men gaf
de gewonden en dooden over. Niemand had een
der vijandelijke torpedobooten ontmoet. Negen
immers waren er uit, maar hielden zich blijkbaar
op veiligen afstand.

Vice-admiraal Sir Roger Keyes had den aanval
bijgewoond op de « Warwick ». Men had in het
geheel twintig dooden en twaalf gewonden.

Het eskader keerde naar Engeland terug en
't was stil om Oostende. De « Vindictive » ver-